

Φ. Κόντογλου: Ο Αγ. Μελέτιος και το Μοναστήρι στον Κιθαιρώνα

/ [Επικαιρότητα](#)

(άπο τὸ Ἀσάλευτο Θεμέλιο, Ἀκρίτας 1996)

Πολλοὶ ἀπὸ μᾶς ἔχουνε ἀκουστὰ τὸ μοναστήρι τοῦ ἁγίου Μελετίου ποὺ εἶναι στὸν Κιθαιρώνα, πλὴν δὲν γνωρίζουνε ποιὸς ἦτανε αὐτὸς ὁ ἅγιος ποὺ τὸ χτίσε.

Ὁ ἅγιος Μελέτιος δὲν εἶναι ντόπιος, ἀλλὰ ἦρθε ἀπὸ τὴν Ἀνατολή. Γεννήθηκε στὸ Μουταλάσκι τῆς Καππαδοκίας κατὰ τὰ 1035. Ὅπως ὁ κάθε ἄνθρωπος ποὺ θὰ γεννηθεῖ στὸν κόσμον ἔχει κάποια κλίση, ὁ ἓνας στὰ γράμματα, ὁ ἄλλος στ' ἄρματα, ὁ ἄλλος στὸ ἐμπόριο, κι' ὁ ἄλλος σὲ ἄλλο, ἔτσι κι ὁ Μελέτιος ἀπὸ παιδι εἶχε ἔμφυτη κλίση στὰ θρησκευτικά. Ἀγαποῦσε τὴν ἐκκλησία περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο πράγμα, δείχνοντας πὼς ἦτανε ἀπὸ κείνους ποὺ λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστὴς «ποὺ δὲν γεννηθῆκανε ἀπὸ αἷματα, οὔτε ἀπὸ θέλημα σάρκας, οὔτε

ἀπὸ θέλημα ἄνδρα, ἀλλὰ ποὺ γεννηθήκανε ἀπὸ τὸ Θεό». Γράμματα ἔμαθε λιγοστά. Κ' ἐπειδὴ θελήσανε οἱ γονιοὶ του νὰ τὸν παντρέψουνε, ἔφυγε ἀπὸ τὸν τόπο του ἀφήνοντας γονιούς, συγγενεῖς, φίλους, χωράφια κι' ὅ,τι ἄλλο εἶχε, καὶ πῆγε στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ γίνηκε καλόγερος σ' ἓνα μοναστήρι τοῦ Χρυσοστόμου. Ἀφοῦ κάθισε τρία χρόνια σ' αὐτὸ τὸ μοναστήρι, μίσηψε καὶ πῆγε στὴ Θεσσαλονίκη καὶ προσκύνησε τὸν τάφο τοῦ ἁγίου Δημητρίου. Ἀπὸ κεῖ πῆγε στὰ μέρη τῆς Θήβας, καὶ βρῆκε ἓνα μικρὸ μοναστηράκι τοῦ ἁγίου Γεωργίου κ' ἐκειπέρα ἡσύχασε. Μὲ τὸν καιρὸ μαθεύτηκε ἡ εὐσέβειά του καὶ πήγανε κοντά του κάμποσοι ἀπὸ τὰ γύρω χωριὰ καὶ βάλανε ράσο ἀπὸ γιδότριχα καὶ κάνανε κοινόβιο μοναστήρι κυβερνημένο ἀπὸ τὸν ἅγιο Μελέτιο. Μετὰ καιρό, ἄφησε στὸ πόδι τοῦ ἓνα γέροντα καὶ τράβηξε νὰ πάγει στὴ Ρώμη νὰ προσκυνήσει τὸν ἅγιο Πέτρο καὶ τὸν ἅγιο Παῦλο, κι' ἀπὸ ἐκεῖ πῆγε στὰ Ἱεροσόλυμα. Ἀφοῦ ἔκανε τὸν πόθο του, γύρισε πίσω στὸ μοναστήρι καὶ τὸν καλωσορίσανε οἱ πατέρες μὲ χαρὰ μεγάλη καὶ μὲ δάκρυα στὰ μάτια. Γιατὶ δὲν ἐλπίζανε νὰ ἀξιωθοῦνε πιά τέτοιον ἡγούμενο, πατέρα πονετικόν, ποὺ νὰ σηκώνει ἀπάνω τοῦ ὅλα τὰ βάρη καὶ νὰ μὴν ξεχωρίζει ὁλότελα τὸ ἀξίωμά του ἀπὸ τοὺς ἄλλους πατέρες. Ἀλλὰ ἴσια ἴσια ἦτανε σὲ ὅλα ὁ πιὸ ταπεινὸς ἀπ' ὅλους, πρῶτος σὲ κάθε σκληρὴ δουλειά, πρῶτος στὴ νηστεία, πρῶτος στὴν πραότητα. Φρόντιζε γιὰ τοὺς ἀδελφούς νὰ μὴ στερηθοῦνε, τοὺς οἰκονομοῦσε ροῦχα καὶ παπούτσια καὶ κεῖνος φοροῦσε ἐπὶ χρόνια ἓνα παληόρασο ἀπὸ κατσικότριχα κι' ἓνα ζευγάρι παληοπάπουτσα, κι' ὁλοένα τὰ μπάλωνε καὶ τάραβε μὲ τὰ χέρια του δίχως νὰ τὸν δεῖ κανένας. Ἔτρωγε λιγοστὸ ψωμὶ ξερὸ κ' ἔπινε νερό. Ὡστόσο καθότανε πάντα στὴν τράπεζα μαζί μὲ τοὺς ἀδελφούς καὶ βίαζε τοὺς ἀρρώστους καὶ τοὺς ἀδύνατους νὰ φᾶνε λάδι, ἐξὸν ἀπὸ τὶς νηστήσιμες μέρες. Ὁ ἴδιος ὅμως τὸν περισσότερο καιρὸ περνοῦσε μὲ ξηροφαγία, καὶ πολλὰς μέρες δὲν ἔβαζε στὸ στόμα του τίποτα ὁλότελα. Ὅσο γιὰ τὴν ἐργασία, ὁ ἴδιος σήκωνε μὲ τ' ἁγιασμένα χέρια του τὶς πιὸ βαριὲς πέτρες γιὰ νὰ χτίσουνε τὰ κελλιά, ὁ ἴδιος ἔσκαβε καὶ φυτουργοῦσε τὰ πιὸ πολλὰ κηπουρικὰ κατὰ τὸν ἀπόστολο Παῦλο ποὺ λέγει στοὺς Κορινθίους: «κοπιᾶζουμε δουλεύοντας μὲ τὰ χέρια μας». Μὲ τέτοιον κυβερνήτη, ἐκεῖνο τὸ μοναστήρι ἔμοιαζε σὰν ἁγιασμένα κιβωτός, ποὺ καθόντανε μέσα οἱ πατέρες φυλαγμένοι ἀπὸ τὸν κατακλυσμὸ τοῦ κόσμου, κ' ὑμνούσανε τὸ Θεὸ μὲ ἀγαλλίαση, ἀκολουθώντας τὸν ἡγούμενο ποὺ εἶχε ὁλοένα τὴν ὑμνωδία στὸ στόμα του κ' ἔλεγε πρὶν μπεῖ στὴν ἐκκλησιά: «Ἀνοίξατέ μοι πύλας δικαιοσύνης, εἰσελθὼν ἐν αὐταῖς ἐξομολογήσομαι τῷ Κυρίῳ. Ἐν ἐκκλησίαις εὐλόγησω σε, Κύριε. Ἐσπέρας καὶ πρωὶ καὶ μεσημβρίας διηγῆσομαι καὶ ἀπαγγελῶ τὰ θαυμάσιά σου. Ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἦνεσά σε. Ὅλην τὴν ἡμέραν διεπέτασα πρὸς σὲ τὰς χεῖράς μου». Τὴ νύχτα ξαγρυπνοῦσε μὲ τὴν προσευχὴ κι' ὅποτε τὸν βίαζε ἡ ἀνάγκη τῆς φύσης, ξάπλωνε σὲ μία ψάθα γιὰ λίγη ὥρα κ' ὕστερα σηκωνότανε κ' ἔλεγε τὸν ψαλμὸ τοῦ Δαυΐδ: «Μεσονύκτιον ἐξεγειρόμην τοῦ ἐξομολογεῖσθαί σοι ἐπὶ τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου». Ὅχτὼ χρόνια κάθισε ὁ ἅγιος σ' αὐτὸ τὸ μοναστήρι τοῦ ἁγίου

Γεωργίου, κ' ἔτρεχε κόσμος πολὺς ἀπὸ κοντινοὺς καὶ μακρινοὺς τόπους, κ' ἔβλεπε θαύματα πολλά. Ἀλλὰ ὁ ἅγιος Μελέτιος στενοχωριότανε ἀπ' αὐτὴ τὴ δόξα τοῦ κόσμου καὶ γιατί δὲν μπορούσε νὰ παραδοθεῖ στὴν ἀγαπημένη του τὴν ἡσυχία. Γιὰ τοῦτο ἀποφάσισε νὰ φύγει ἀπὸ τὸ μοναστήρι καὶ νὰ πάγει σὲ κάποιο μέρος πιὸ ἔρημικό.

Ἄφησε λοιπὸν γιὰ ἡγούμενο ἕναν ἀδελφὸ ποὺ τὸν λέγανε Νικόλαο, καὶ τράβηξε νὰ βρεῖ κάποιον ἔρημον τόπο, ὡς ποὺ ἔφταξε σ' ἕνα βουνὸ ποὺ τὸ λέγανε Φιλάγριον κι' ἄρχισε νὰ χτίζει κάποιο κελλί. Πλὴν ἄλλαξε γνώμη, καὶ σηκώθηκε καὶ περπατοῦσε σὲ βουνὰ κακοτράχαλα, κατὰ τὰ μέρη ποὺ βρίσκεται τὸ σημερινὸ χωριὸ τὸ λεγόμενο Βίλλια, ἀπάνω στὸ βουνὸ τοῦ Κιθαιρῶνα. Ἐκεῖνο τὸν καιρὸ τὸ λέγανε «ὄρος τῆς Μυουπόλεως». Ἐκειπέρα ἦτανε χτισμένο κάποιο μοναστήρι λεγόμενο Σύμβολον, στόνομα τῶν Ἀσωμάτων Ταξιαρχῶν. Ὁ ἅγιος πῆγε σ' αὐτὸ τὸ μοναστήρι καὶ παρακάλεσε τὸν ἡγούμενο Θεοδόσιο νὰ τὸν πάρει στὴ συνοδεία του. Κ' ἐκεῖνος τούδωσε ἕνα παρεκκλήσι τοῦ Σωτῆρος νὰ ἡσυχάζει. Ἄμα κοιμήθηκε ὁ Θεοδόσιος, οἱ πατέρες κάνανε ἡγούμενο τὸν ἅγιο Μελέτιο στὸ μοναστήρι τῶν Ἀσωμάτων. Κ' ἐπειδὴ πρόστρεχε πλῆθος πολὺ γιὰ νὰ καλογερέψουνε, μεγάλωσε τὸ μοναστήρι καὶ γίνηκε λαύρα μεγάλη, ἔχτισε κι' ἄλλα μετόχια γύρω στὸ μοναστήρι, τὰ λεγόμενα παραλαύρια, καὶ μαζευθήκανε ὡς τριακόσιοι πατέρες. Κι' ὁ Θεὸς τὰ οἰκονομοῦσε ὅλα καὶ δὲν τοὺς ἔλειψε τίποτα, ζώντας τοῦ ἁγίου καὶ μετὰ τὴν κοίμησή του, μ' ὅλο ποὺ δὲν εἶχανε μήτε χωράφια, μήτε ἀμπέλια, παρεκτὸς ἕνα μικρὸ λαχανόκηπο. Γιατὶ ὁ ἅγιος δὲν παραδεχότανε διάφορα κτήματα ποὺ θέλανε νὰ τ' ἀφιερῶσουνε πολλοὶ χριστιανοὶ στὸ μοναστήρι, γιὰ νὰ μὴ γίνουνε οἱ ἀδελφοὶ μὲ τὸν καιρὸ φιλοχρήματοι. Δέχτηκε μονάχα κάποια δωρεὰ ποὺ ἔκανε στὸ μοναστήρι ὁ βασιλιάς Ἀλέξης Κομνηνὸς γιὰ συντήρηση τῆς μονῆς. Ἦθελε νὰ ζοῦνε οἱ πατέρες ἀπὸ τὰ χέρια τους, νὰ δίνουνε καὶ στοὺς φτωχοὺς ὅ,τι μπορούσανε ἀπὸ τὸν κόπο τους. Καταστάθηκε λοιπὸν αὐτὸ τὸ μοναστήρι τὸ θησαυροφυλάκιο τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τὸ σχολεῖο τῆς ἀρετῆς, σεβάσμιο κάστρο τῆς εἰρηνικῆς ζωῆς καταπάνω στὴν ταραχὴ τοῦ κόσμου καὶ στὶς ἀκαταστασίες ἐκείνου τοῦ καιροῦ, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ πεῖ κανένας γιὰ τοὺς πατέρες ποὺ ἦτανε μέσα: «τοῖς ἐρημικοῖς ζωὴ μακαρία ἐστὶ, θεϊκῶ ἔρωτι πτερουμένοις». Ὁ ἅγιος Μελέτιος ἔκανε πολλὰ θαύματα, ἀρρώστους ἔγιανε, ἄγριες καρδιὲς ἡμέρεψε, τὰ μυστικά της καρδιᾶς διάβαζε. Καὶ μὲ ὅλα τοῦτα, ἦτανε πάντα ταπεινὸς καὶ ἀπλός. Κοιμήθηκε ἐβδομήντα χρονῶν, στὰ 1105 τὴν 1 Σεπτεμβρίου, καὶ τὸ κουρασμένο λείψανό του τὸ θάψανε στὸ νάρθηκα τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἀσωμάτων.

Τὸ μοναστήρι τοῦ ἁγίου Μελετίου στέκεται ὡς τὰ σήμερα. Τὸ μέρος ποὺ βρίσκεται τὸ λένε Πάστρα, κ' ἔχει κοντά του μιὰ κορυφὴ ποὺ τὴ λένε Μπουζούριζα. Νοτινὰ τοῦ μοναστηριοῦ βρίσκονται κάποια θεμέλια καὶ παλῆα λιθάρια καὶ λένε πὼς ἐκειπέρα βρισκότανε ἡ Μυούπολις. Σὲ μίαν ὥρα δρόμο ἀπ' αὐτὸ τὸ μέρος εἶναι ἕνα κάστρο ποὺ τὸ λένε Γυφτόκαστρο. Ἡ τοποθεσία ποὺ εἶναι χτισμένο τὸ μοναστήρι

εἶναι ἔμορφη καὶ θρησκευτική. Σώζεται ἡ παλὴ ἐκκλησία, κουμπεδωτή, ἀλλὰ δὲν εἶναι πιά στολισμένη μὲ τὴν ἀρχαία ἀγιογραφία, γιὰτὶ χάλασε ἀπὸ τὴν πολυκαιρία. Μοναχὰ στὸ νάρθηκα βρίσκονται ἀκόμα κάποιες εἰκόνες στὸν τοῖχο, ζωγραφισμένες κατὰ τὰ 1600 ἀπάνω κάτω, καὶ παριστάνουνε κάποια μαρτύρια ἁγίων, τοὺς δικαίους Ἀβραάμ, Ἰσαάκ, Ἰακώβ, Λάμεχ κ.λπ., καθὼς καὶ λιγοστοὺς ὁσίους, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους εἶναι ὁ ἅγιος Μελέτιος, ὁ ἅγιος Μωυσῆς ὁ Αἰθίοψ καὶ λίγοι ἄλλοι. Ἐκεῖ εἶναι ἱστορημένη καὶ ἡ Κοίμησις τοῦ ἁγίου Μελετίου. Ὑπάρχει καὶ μία εἰκόνα τοῦ ἀπάνω σὲ σανίδι, ἱστορημένη κατὰ τὰ 1700. Στὰ Μετέωρα, στὸ μοναστήρι τοῦ Βαρλαάμ, βρίσκεται ζωγραφισμένος μὲ κατανυχτικὴ τέχνη ὁ ἅγιος Μελέτιος «ὁ ἐν τῷ ὄρει τῆς Μυουπόλεως», διὰ χειρὸς Γεωργίου ἱερέως καὶ σακελλαρίου Θηβῶν, ἐν ἔτει 1566.